

HØRING – NOU 2009:18 RETT TIL LÆRING.

Fagråd for PP-tjenesten i Nord-Østerdal som består av skolefaglig ansvarlig i Os, Tolga, Tynset, Rendalen, Alvdal og Folldal kommuner samt PPT for Nord-Østerdal gir følgende høringsuttalelse.

NOU 2009:18 Rett til læring. Innstilling fra utvalget for bedre læring for barn, unge og voksne med særskilte behov.

Tidlig innsats og forebygging – kapittel 13

Forslag 1:

Barnehage- og skoleeier får plikt til kontinuerlig og systematisk oppfølging av barns og elvers utvikling, læring og læringsmiljø

Forslaget støttes. En plikt til kontinuerlig og systematisk oppfølging vil sikre tidlig innsats, under forutsetning av at forslaget også inkluderer plikt til iverksetting av tiltak når det er avdekket behov for det. Kunnskap alene om barns og elevers utvikling, læring og læringsmiljø er ikke nok. Det er heller ikke nok å kartlegge. Det må forpliktes å følge opp med tiltak etter kartleggingen.

Forslag 2:

Det utvikles en ressursbank med varierte verktøy som en støtte for barnehager og skoler i oppfølgingen av barn og elever.

Kommunene og PPT støtter forslaget. Det er svært viktig med et samarbeid mellom skole/barnehage og PPT i utarbeidelse av konkrete oppfølgingsverktøy.

Forslag 3:

Kommunen får plikt til å sikre språkkartlegging av barn omkring fylte tre, fire og fem år. For tospråklige barn må begge språk kartlegges.

Forslaget støttes. Språkkartleggingen må brukes som utgangspunkt for grunnskolen ved overgang fra barnehage til skole. Siden språkkartleggingen skal gjennomføres uavhengig av om barna er i barnehage eller ikke, vil dette innebære en utfordring for kommunene når det gjelder gjennomføring.

Forslag 4:

Læringsboka innføres som felles verktøy for tidlig innsats og oppfølging. Boka følger barnets og elevens utvikling, læring og læringsmiljø gjennom barnehage, grunnskole og videregående opplæring.

Nord-Østerdalskommune og PP-tjenesten støtter forslaget om innføring av Læringsboka med visse forbehold. Læringsboka må ikke komme som et tillegg til det dokumentasjons- og rapporteringsarbeidet som gjøres per i dag. Læringsboka må inneholde IOP, halvårsrapporter, individuell utviklingsplan, kartlegginger og nasjonale prøver. Hensikten må bl.a. være å beskrive elevens ståsted ved overgangen mellom skoleslag og sikre at status, mål og oppfølging blir realisert.

Læringsboka bør kunne danne grunnlag for PP-tjenestens sakkyndige vurdering når det gjelder søknad om særskilt prioritert inntak/individuell vurdering og vurdering av elevenes behov for spesialundervisning.

Det er positivt at utvalget er opptatt av personvern og at dette skal klargjøres før verktøyet tas i bruk.

Forslag 5:

Det gjennomføres foreldresamtaler minimum to ganger per år også i barnehagen,

Forslaget støttes.

Forslag 6:

Dokumentasjons- og rapporteringsarbeid i barnhage og skole begrenses til det som tjener barnets og elevens utvikling, læring og læringsmiljø. Omfanget av dokumentasjons- og

rapporteringssystemer må derfor gjennomgå med sikte på å skape mer sammenheng og frigjøre ressurser til lærings- og utviklingsarbeid.

Forslaget støttes.

Rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen – kapittel 14

Forslag 7:

Retten til spesialundervisning i opplæringsloven § 5-1 erstattes av en rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen. Denne retten utløses når eleven ikke har et tilfredsstillende læringsutbytte. Tilretteleggingen omfatter det mangfold av tiltak som settes i verk i form av personellressurser, materielle ressurser og organisatoriske tiltak.

Vi støtter ikke forslaget. Rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen er et begrep som vil ligge for tett opp mot tilpasset opplæring og vil vanskeliggjøre det formelle skillet mellom spesialundervisning og tilpasset opplæring. Vi ser ingen grunn til å endre på begrepet dersom det ikke tenkes større endringer i forhold til innhold enn det utvalget har lagt opp til.

Særmerknad fra Bente E. Hagtvat som omhandler navnespørsmålet støttes. Begrepet ”Ekstra tilrettelegging i opplæringen” gir ikke signaler om en tilrettelegging som er spesielt rettet mot et bestemt individs behov og forutsetninger.

Forslag 8:

Når tiltak som er satt inn for å bedre læringsutbyttet ikke har hatt ønsket effekt, må barnehage/skole og PP-tjeneste samhandle om den videre tilretteleggingen.

Forslaget støttes.

Forslag 9:

Den som har ansvar for gjennomføringen av ekstra tilrettelegging i opplæringen, må ha relevant kompetanse til å møte de utfordringene som ligger til grunn for tilretteleggingen, eksempelvis spesialpedagogisk kompetanse.

Forslaget støttes, og må følges opp av kompetanseutviklingstilbud finansiert av staten. Det er viktig å være oppmerksom på at dette vil være en særlig utfordring for små skoler med få lærere. Dette vil bidra til å øke de relative kostnadene ved å drive små skoler, og det vil øke rekrutteringsutfordringene som allerede finnes i distriktene

Forslag 10:

Individuell opplæringsplan slik denne beskrives i opplæringsloven § 5-5 skal inngå i læringsboka.

Forslaget støttes.

Forslag 11:

Vedtak om ekstra tilrettelegging i opplæringen kan fattes uten sakkyndig vurdering slik det forutsettes i dagens § 5-3 i opplæringsloven, men basert på barnhagens og skolens egen saksforberedelse, gjort i samarbeid med PP-tjenesten.

Vi støtter ikke begrepet ”ekstra tilrettelegging i opplæringen” men er enig i prinsippet bak forslaget. Vi støtter forslaget om at ”Når skole og elev/foresatte er enige, kan det fattes enkeltvedtak uten sakkyndig vurdering”, på visse betingelser Det bør være enighet om både innhold, organisering og omfang. Dersom dette forslaget frigjør tid for PP-tjenesten til å arbeide mer ute i skole og barnehage er det positivt. Det bør også føre til et tettere samarbeid før beslutninger tas og tiltak kan settes i verk før. Dersom det medfører at PP-tjenesten først kommer inn når det er uenighet, vil det være en uheldig utvikling. Forslaget kan også innebære at for mye saksutredning flyttes fra PP-tjenesten til rektor. En kommune (Tolga kommune) støtter ikke forslaget

Tolga skole støtter ikke forslaget om at det kan fattes enkeltvedtak uten sakkyndig vurdering. Vi bygger vårt syn i denne saken på disse grunnene:

- **En risikerer at det blir fattet enkeltvedtak med ”forskjellig valør”. A-vedtakene blir der en har sakkyndig vurdering, og B-vedtakene vil bli der en fatter enkeltvedtaket uten en slik vurdering.**
- **Elevenes rettssikkerhet kan bli satt til side eller bli svekket. Spesialundervisningen etter § 5-3 er en rettighet en ikke bør rukke ved grunnlaget til.**
- **Skolene vil sannsynlig vis ikke være tilstrekkelig kompetente til å fatte enkeltvedtak uten sakkyndig vurdering. Vi mener PPT underslår sin egen kompetanse og viktighet ved å akseptere forslag 11.**
- **Det er ikke et argument at det frigis mer tid til PPT. Dette er kun en forskyving av problemet fra en instans i kommunen til en annen. Det er mest effektivt at uttalelser kommer fra den instans som har den nødvendige kompetanse.**

Forslag 12:

Det skal utarbeides sakkyndig vurdering dersom

- *det er sannsynlig at det må gjøres avvik fra læreplanen*
- *skolen ikke har den nødvendige kompetanse*
- *foresatte og barnehagen/skolen krever det*
- *tilretteleggingen vil kunne forutsette større organisatoriske endringer*

Særmerknad fra Jorun Sandsmark, KS støttes i forhold til problemstillinger knyttet til saksbehandling. Det kan i noen tilfeller bli uklart hva som er kommunens egen saksforberedelse og hva som er PP-tjenestens bidrag i å opplyse saken. Det kan også føre til to ulike typer enkeltvedtak som kan være forvirrende og komplisert for både skole og foreldre.

Forslag 13:

Rett til ekstra tilrettelegging før opplæringspliktig alder hjemles i barnehageloven

Vi støtter forslaget under forutsetning av at begrepet spesialpedagogisk hjelp opprettholdes.

Tilpassede og fleksible opplæringsløp – kapittel 15

Forslag 17:

Barnehage- og skoleeiere forsterker rutineene for overganger og samarbeid mellom barnehage, skoler og lærebedrifter.

Vi støtter forslaget. Læringsboka kan bli et viktig verktøy sammen med de strukturer og rutiner som foreligger i dag. Oppfølgingstjenesten må inn som samarbeidspart for de ungdommene som ikke søker seg inn i videregående skole.

PP-tjenesten og Statped tettere på – kapittel 16

Forslag 23:

PP-tjenesten skal være tettere på barnehager og skoler, og videreutvikle kompetanse på læringsmiljø, problematferd og sammensatte lærevansker.

Forslaget støttes. Ved å redusere kravet om sakkyndig vurdering frigis kapasitet slik at PPT kan være mer til stede i barnehager og skoler og både konkretisere den individuelle tilretteleggingen sammen med lærer. PP-tjenesten foreslås å videreutvikle kompetanse på tre områder med høy forekomst. Det er en sterk tendens til å individualisere problemene i skolen, men mye problematferd kan være en naturlig reaksjon på et system som ikke fungerer godt nok. Det er derfor ønskelig med mer bistand både til barnehager og skoler når det gjelder å utvikle læringsmiljøet og organisasjonen.

Forslag 24:

Det tas inn en bestemmelse om PP-tjenesten i barnehageloven.

Forslaget støttes.

Forslag 25:

Det etableres et nasjonalt utviklingscenter for PP-tjenesten, underlagt Utdanningsdirektoratet, med faglig tilknytning til et universitet eller høyskole. Senteret gis en økonomisk ramme på ca. 6 fagårsverk – 8 mill. kroner.

Forslaget støttes.

Forslag 26:

Det etableres et femårig kompetanseutviklingsprogram for PP-tjenesten og tjenestens samarbeidspartnere med en økonomisk ramme på ca. 50 mill. kroner per år.

Forslaget støttes.

Forslag 27:

Statped organiseres i fire samorganiserte og samlokaliserte spesialpedagogiske regionsentre (Sørøst, Vest, Midt og Nord), sammenfallende med helseforetakenes regionsstruktur. Regionsentrene lovfestes.

Forslaget støttes under forutsetning av at det tilføres kompetanse til PP-tjenesten og at det er klargjort hvilken kompetanse PPT skal sitte med og hvor ”restkompetansen” skal hentes. Dersom sentrene for SLV legges ned må det sikres at tilsvarende kompetanse på denne målgruppen finnes i PPT.

Forslag 28:

De midler som frigjøres i form av reduserte fellesutgifter og redusert husleie ved samorganisering og samlokalisering av sentrene, avsettes midlertidig som omstillingsmidler slik at de nye regionsentrene kan utvikle sin nye rolle.

Forslaget støttes..

Forslag 29:

Regionssentrenes oppgaveportefølje skal innbefatte spisskompetanse på fagområdene syn, hørsel, språk/tale/kommunikasjon, ervervet hjerneskade og omfattende og sammensatte lærevansker.

Forslaget støttes.

Forslag 30.

Sentrene/avdelingene for sammensatte lærevansker avvikles i sin nåværende form. 30 av 145 årsverk overføres til de regionale spesialpedagogiske sentrene for å ivareta behovet for kompetanse innenfor områder med lav forekomst knyttet til omfattende og sammensatte lærevansker.

Forslaget støttes, men ønsker også her at det tas en vurdering på hvilken kompetanse som skal overføres de regionale spesialpedagogiske sentrene og hvilken kompetanse den enkelte kommune selv skal sitte med.

Forslag 34:

Lillegården kompetansesenter med nåværende økonomiske ressursramme tas ut av Statped's portefølje og legges under Utdanningsdirektoratet som et nasjonalt senter for læringsmiljø og problematferd. Senteret knyttes faglig til et universitet eller en høyskole. Utvalget er delt i hvorvidt plasseringen gjøres varig eller for en prosjektperiode på fem år, hvorefter man vurderer videre tilknytning.

Vi støtter ikke forslaget. Lillegården kompetansesenter må legges inn i den foreslåtte regionsstrukturen. Mindretall (Rendalen kommune) støtter forslaget. Det kommer an på hvordan det organiseres i Utdanningsdep. Læringsmiljø angår alle og hører ikke nødvendigvis sammen med annen spesial pedagogisk organsiering.

Forslag 35:

Etter at de foreslåtte tidsbegrensede tiltakene er avsluttet, brukes de frigjorte midlene til å styrke PP-tjenesten i kommuner og fylkeskommuner. KS og Kunnskapsdepartementet avtaler nærmere hvordan dette skal skje.

Forslaget støttes.

Helhet krever tverrfaglig og tverretattlig samarbeid – kapittel 17**Forslag 36:**

Bestemmelser om individuell plan hjemles i barnehageloven og opplæringsloven.

Vi støtter forslaget. Eierforholdet til individuell plan må fortsatt ligge i kommunen, men forslaget vil kunne bidra til bedre samhandling.

Forslag 37:

Bestemmelse i dagens særlover om individuell plan harmoniseres i de aktuelle lovverkene.

Vi støtter forslaget.

Forslag 38:

Opplæringsområdet i individuell plan for voksne presiseres.

Forslaget støttes.

Forslag 39:

Det oppfordres til mer aktiv bruk av informert samtykke.

Vi støtter forslaget. Informert samtykke betyr at den som gir samtykke til utveksling av informasjon, må få vite konkret hva samtykket består i, hvem opplysningene skal gis til og hvilke konsekvenser det vil kunna ha å gi det.

Forslag 40:

Det innføres rett til én tjenestekoordinator (personlig koordinator) ved behov for langvarige og koordinerte tjenester.

Forslaget støttes. Plikt til å opprette en tjenestekoordinator må ligge på kommunalt nivå og forslaget oppfattes ikke som en lovfestet rett til én person.

Forslag 41:

Det foretas en tydelig grenseoppgang av ansvar mellom spesialisttjenesten innenfor opplæringssektoren (spesialpedagogiske regionsentre) og spesialisthelsetjenestene (barne- og ungdomsklinikkene) og deres oppgaver overfor kommunene.

Forslaget støttes.

Forslag 42:

Spesialisttjenesten innenfor opplæringssektoren (spesialpedagogiske regionsentre) og spesialisthelsetjenestene (barne- og ungdomsklinikkene) inngår samarbeidsavtaler.

Forslaget støttes.

Forslag 43:

PP-tjenesten får selvstendig henvisningsrett til barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) og barnehabiliteringstjenesten (HABU).

Forslaget støttes. PP-tjenesten har behov for selvstendig henvisningsrett til BUP og HABU når det gjelder videre utredning av lærevansker eller andre forhold som har betydning for læringssituasjonen. Kopi må sendes fastlegen. Det må utredes nærmere hvilken kompetanse dette krever i forhold til PP-tjenesten.

Forslag 44:

Det legges til rette for økt samarbeid mellom PP-tjenesten og oppfølgingstjenesten.

Forslaget støttes.

Forslag 45:

Kommunene, fylkeskommunene og NAV inngår forpliktende samarbeidsavtaler for å sikre at ungdom er i arbeid eller utdanning.

Forslaget støttes..

Forslag 46:

Det iverksettes tiltak for at barn under barnevernets omsorg/i barnevernets tiltak får oppfylt sine rettigheter etter barnehageloven og opplæringsloven.

Forslaget støttes.

Forslag 47:

Det må klargjøres hvem som har ansvar for tilbud etter skoletid for de som har behov for det etter 7. trinn.

Forslaget støttes.

F. Kompetanse på alle nivåer – kapittel 18**Forslag 48:**

Den allmenne kvalifiseringen i relevante grunnutdanninger følges nært opp og styrkes ut fra behovet for kompetanse knyttet til ekstra tilrettelegging i opplæringen, herunder spesialpedagogiske emner.

Forslaget støttes.

Forslag 49:

Ordningene for etter- og videreutdanningstilbud blir styrket, både når det gjelder allmenn kvalifisering og kvalifisering med hensyn til barn og elever med behov for ekstra tilrettelegging.

Vi støtter forslaget, under forutsetning av at det blir lokal styring slik at de etter- og videreutdanningstilbud som igangsettes, dekker de behov fylkeskommunen har med utgangspunkt i de kompetansekartlegginger som forestas.

Forslag 50:

Grunn-, etter- og videreutdanning for lærere samordnes innefor rammene av GNIST.

Forslaget støttes.

Forslag 51:

Barne- og ungdomsarbeidere får hevet sin kompetanse på læringsmiljø og vanlige læringsutfordringer hos barn, slik at de kan bidra til en inkluderende barnehage og skole.

Forslaget støttes.

Forslag 52:

Samspillet mellom kartlegging, evaluering og tiltak styrkes som kompetansefelt i lærerutdanningene.

Forslaget støttes.

Forslag 56:

Det etableres et femårig kompetanseutviklingsprogram for barnehager og skoler som skal bidra til utviklingsarbeid, veiledning og kompetanseheving knyttet til vanlige lærevansker hos barn og unge. Programmet gis en økonomisk ramme på ca. 19. mill kroner per år.

Forslaget støttes. Programmet må inneholde lokal frihet for den enkelte kommune i forhold til bruk av disse midlene.

Forslag 57:

Det inngås forpliktende samarbeidsavtaler mellom de spesialpedagogiske regionsentrene og universitets og høgskolesektoren.

Vi støtter forslaget.

Forslag 59:

Forskningen knyttet til barn, unge og voksne med behov for ekstra tilrettelegging i opplæringen styrkes. Det er behov for å heve kvaliteten på denne forskningen, slik at kunnskapsgrunnlaget for politikkutforming og praksis styrkes. Dette bør skje innenfor Utdanning 2020.

Vi støtter forslag om å heve kvaliteten på forskning knyttet til spesialundervisning.